

تئاتر آهی سفید، با شیوه تئاتر درمانی روبه روی تئاتر شهر برگزار شد و خیلی هم مورد استقبال قرار گرفت/عکس: محمد مهدی زابلی

بالا رفته‌اند تا اجرای بچه‌ها را ببینند. اکثر اوقات به بچه‌ها گوش می‌کنند. بعضی‌ها چشمشان خیس شده و عده‌ای هم تله‌بخندی به لب دارند. بعد از ۲۰ دقیقه نمایش آهی سفید کار گروه نمایش کانون سندروم داون ایران تمام می‌شود. دکتر رسول حق شناس، کارگردان کار روی سن می‌رود و بچه‌ها را معرفی می‌کند. جمعیت مدام تشویق و تحسین می‌کنند. حق شناس می‌گوید: «بچه‌ها تعظیم». همه تعظیم می‌کنند، بعد به سمت آقای کارگردان می‌روند و به او گل می‌دهند و می‌پزند توی بغلش. دلشان برای حق شناس تنگ می‌شود. از حرف‌هایشان می‌شود فهمید. بیژن عهدی، امین جهانگیری، امیرحسین توانا، سولماز نوحه‌محمد، فرزاد ذبیحیان، آیدا عادل پور و حسین شکوری‌راد، بچه‌های این گروه تئاتر هستند.

مصایب رسول

دکتر رسول حق شناس - کارگردان تئاتر آهی سفید - ۴ سال است که تئاتر درمانی کار می‌کند. سال گذشته در بیست و ششمین جشنواره تئاتر فجر با کار «لطفا مشغول باشید» در بخش خیابانی حضور داشته و امسال هم با همان بچه‌ها در جشنواره شرکت کرده است. نمایش «آهی سفید» براساس یکی از روش‌های تئاتر درمانی به اسم «پنجره» بنا شده که برای تقویت خلاقیت و تمرکز و همچنین ابزار احساسات و بیرون ریختن درونیات به کار می‌رود. حق شناس می‌گوید: «هدف ما از این تئاتر، علاوه بر درمان، این بود که مخاطبان متوجه شوند بچه‌ها ذهنی با نگرش ضدجنایت دارند». آهی سفید یک کار کاملاً خلاقانه و بدون دیالوگ اولیه بود و دیالوگ‌های کار را خود بچه‌ها در زمان تمرین ساخته و پرداخته بودند. دکتر اضافه می‌کند: «فرق اساسی تئاتر درمانی با تئاتر معلولان، اهمیت دادن به مفاهیمی مانند گروه، همکاری و خلاقیت است؛ چیزهایی که در تئاتر معلولان با دیکته کردن دیالوگ‌ها و میزانشن به معلولان به آن دست پیدا نمی‌کنیم».

بچه‌ها با تمرین‌های اولیه حدوداً ۶ ماه برای این اجرای ۲۰ دقیقه‌ای تمرین کرده‌اند. اراده را دارند که! وقتی از آقای کارگردان یاب به عبارت بهتر، تئاتر درمانگر از سختی‌های کار می‌پرسیم، می‌گوید: «کار کردن با بچه‌هایی که درونی خلاق دارند، اصلاً سخت نیست، با مفاهیمی مثل دروغ، دورویی و پیچوندن (!) بیگانه هستند. لذتی که خود بچه‌ها از کار تئاتر می‌برند و تغییر رفتار مردم از ترحم به احترام، تمام خستگی‌ها را از یاد آدم می‌برد».

بچه‌های سندروم داون در جشنواره تئاتر فجر با بازی در تئاتر خیابانی «آهی سفید» حسابی ترکانند؛ یک نمایش بر اساس روش‌های تئاتر درمانی

جنگ با بچه‌های ابدی

حسین کلهر

مهم‌ترین اتفاق جشنواره تئاتر امسال چی بود؟ تئاتر «شب‌روبه» علی رفیعی که جایزه‌ها را درو کرد؟ تئاترهای خارجی؟ نه، هیچ کدام! اگر هفته پیش در ست روبه‌روی تئاتر شهر دم غروب بودید و تئاتر آهی سفید را می‌دیدید، یکی از مهم‌ترین اتفاقات جشنواره امسال را با اجراهای بچه‌های گروه تئاتر مرکز خیریه سندروم داون ایران تماشا می‌کردید؛ کاری که در اجرا در بخش خیابانی بیست و هفتمین جشنواره تئاتر فجر اجرا شد.

شده است. روی وزنه‌های سیاه با رنگ سفید نوشته‌اند «No war». ۲ نفر پنجره سفیدی دستشان است و جلوی بچه‌ها می‌آیند. هر کسی پنجره را باز می‌کند و بسا حس و حال خودش از جنگ و خطاب به اسرائیلی‌ها می‌گوید. «من از جنگ بیزارم»، «آخر چرا جنگ می‌کنید؟» ۲ نفر دیگر از بچه‌ها یک پنجره مشابه را جلوی جمعیت حاضر می‌گردانند تا هر کدام از تماشاچیان هم اگر حرفی دارد، از پشت پنجره بگوید. عکاس‌ها آن قدر زیادند که جلوی دید را گرفته‌اند. مردم از هر بلندی مشرف به سن

ساعت ۵ عصر بچه‌ها وسط تشویق سرسام‌آور حضار، روی صحنه می‌آیند. روی سن دایره‌ای محوطه باز تئاتر شهر چند نوار موکت انداخته‌اند که قطرهای دایره را نشان می‌دهند؛ وسط صحنه هم یک چهارپایه گذاشته‌اند. در انتهای موکت‌های قطری یک نفر می‌نشیند و یکی می‌ایستد و دست‌های دوستش را با طناب می‌بندد. لباس راه‌راه زندانی البته نه به رنگ خاکستری به تن دارند و وزنه‌های معروفی که حتما در «لوک خوش‌شانس» در پای دالتون‌ها دیده‌اید، بازنجیر به پاهایشان بسته

بازیگران تئاتر خیابانی آهی سفید، همگی مبتلا به سندروم داون بودند

کارگردان این تئاتر از شیوه‌های تئاتر در مانی می‌گوید هدف: تغییر نگاه

دکتر رسول حق شناس*

می‌گویند یکی از بهترین راه‌های درمان روانی، تئاتر درمانی است؛ همان سایکودراما تریپی. امسال برای دومین بار در بیست و هفتمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر در بخش خیابانی، معلولان ذهنی سندروم داون، این نوع تئاتر اجرا شد. دکتر رسول حق شناس - کارگردان تئاتر «آهی سفید» - یادداشتی را در مورد تئاتر درمانی برای ما نوشته است.

تئاتر درمانی، پیوند تئاتر و روان‌شناسی است. اگر راستش را بخواهید، تئاتر درمانی در کشور ما، الگوبرداری بی‌هدفی از مدل اروپایی-آمریکایی است؛ همان جریانی که در سال ۱۹۲۷ شروع شد. یکی از بدترین اتفاقاتی که در مورد تئاتر درمانی در کشور ما افتاده است، این است که از این روش بدون مطالعه و تحقیق در چند مرکز و کارگاه مخصوص معلولان استفاده می‌شود. در تئاتر معلولان در کشور ما، دیگر تئاتر در مانگر وجود ندارد و فقط کارگردانی وجود دارد که به جای بازیگران معمول از بازیگران معلول استفاده می‌کند؛ به عبارتی جنبه‌های نمایشی بیشتر از جنبه‌های درمانی مد نظر است و حتی هدف درمانی ندارد. در صورتی که در تئاتر درمانی، کارگردان یک در مانگر است؛ کسی است که باید جنبه‌های روانی کار، تمرین‌ها و حضورش پررنگ‌تر از متن و نمایش باشد. اینها فرق تئاتر درمانی و تئاتر معلولان است.

باید یادمان باشد که تئاتر درمانی در هر قشری از جامعه قابل اجراست؛ چه معلول، چه معمول، چه ذهنی، چه جسمی و حتی آدم‌هایی که در عادت‌ها و رفتار، گرفتار مشکل هستند؛ مثل افسرده‌ها، وسواسی‌ها و...

در مقوله تئاتر درمانی، باید این را بدانیم که یک مثلث طلایی وجود دارد با ۳ رأس مری، درمان‌شونده و خانواده. البته در کار تئاتر معلولان، کارگردان به این مثلث نیازی ندارد. در تئاتر درمانی، ابتدا در هر مورد باید به بررسی وضعیت خانوادگی پرداخت. در اصل در مانگر، باید بداند که در مورد تئاتر درمانی، تئاتر یک ابزار است که به کار گرفته می‌شود. پس باید بدانیم که از تئاتر خلاق استفاده کنیم یا نمایش کودک، عروسک گردانی یا نمایش عروسکی که هر کدام جنبه‌های درمانی مختلفی دارد. اما اگر در مانگر، خلاقیت نداشته باشد، مجبور می‌شود از مدل‌های آمریکایی-اروپایی استفاده کند که موفق نخواهد بود.

در مورد تئاتر آهی سفید چون نیاز معلولان ذهنی - آن‌هم از دسته سندروم داون - به‌روز و متفاوت است، نمی‌توانستیم یک تمرین کلی را برای تمام دسته‌ها در نظر بگیریم. برای همین علاوه بر ۱۱-۱۰ تمرین معمول، ۵۲ تمرین خلاقانه ابداع کردیم. در این تئاتر خیابانی، هدفم را معجزه انسان روی صحنه و اصلی‌تر از آن، تغییر نگرش اجتماع به مطلق‌انگاری معلولیت ذهنی به سندروم داون قرار دادم. موقع اجرا در بیست و هفتمین جشنواره تئاتر فجر، به این هدف رسیدیم و نگاه‌های ترحم‌آمیز، شک‌آلود و ترس‌زده، به نگاه‌های احترام‌مدار، آرامش‌زا و اطمینان‌بخش تبدیل شده بود. همین تغییر نگاه در دید مخاطبان تئاتر آهی سفید برای ما کافی بود.

* کارگردان نمایش آهی سفید

چند فرمان رفتاری با بچه‌های سندروم داون

امیدوارشان نکنید

اینها چند فرمان هستند برای اینکه بدانیم با مبتلایان به سندروم داون چطور رفتار کنیم که هم آنها راحت باشند هم ما. بخوانید و یاد بگیرید.

● سندروم داون درمان نمی‌شود؛ پس آنها را به بهبودی کامل امیدوار نکنیم و فقط تلاش کنیم که نقش‌های خود را به طور مطلوب بشناسند و انجام دهند.

● به هیچ‌وجه آنها را با دیگران حتی بقیه افراد مبتلا به سندروم داون مقایسه نکنیم.

● با شناخت توانایی‌ها و قابلیت‌های ذهنی و جسمی‌شان، مسؤولیت‌های متناسب به آنها بدهیم.

● بازخواست مسؤولیت‌های محوله با توجه به شرایط روحی بچه‌ها و تشویق آنها به انجام وظایفشان فراموش نشود.

● با آه و ناله بیخودی و نگاه‌های ترحم‌آمیز و کمک‌های الکی حوصله‌شان را سر نبریم.

● با آنها منطقی رفتار کرده و با مهربانی بیش از حد آنها را از لحاظ عاطفی وابسته نکنیم

برای هنر، ورزش و زندگی

کانون خیریه سندروم داون ایران با تلاش جمعی از خانواده‌های بچه‌های مبتلا تاسیس شده و مدیریت می‌شود. هدف این کانون، کمک به ارتقا و رشد جسمی و ذهنی و نیز بهبود شرایط زندگی فردی و اجتماعی بچه‌های مبتلا به سندروم داون است. برگزاری دوره‌های توانبخشی، گفتار درمانی و کاردرمانی برای کودکان و کارگاه‌های مهارت‌آموزی، کلاس‌های هنری و ورزشی برای بزرگسالان، از عمده فعالیت‌های این کانون خیریه هستند. حضور در ۲ دوره جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر، کسب ۳۹ مدال در المپیک معلولان شانگهای، مسابقات خاورمیانه و شمال آفریقا، از موفقیت‌های بچه‌های این کانون هستند که در کنار ایجاد کار گروه‌های فعال در زمینه‌های مختلف، سطح بهداشت روانی بچه‌ها و خانواده‌هایشان را حسابی رضایت‌بخش کرده است.

حالا چه جوری ظلم کنیم؟

بچه‌ها خیلی مهربان هستند. خیلی طول نمی‌کشد تا با ما مصمیمی شوند و سؤال‌ها را صادقانه جواب دهند. آیدا عادل پور از بازیگران آهی سفید است. می‌گوید کار با آقای حق شناس اصلا سخت نیست چون «معلم مهربونه و خیلی برام زحمت کشیده». پارسال برای کار «لطفا مشغول باشید» لوح تقدیر گرفته است، الان هم مشغول بازی در یک فیلم سینمایی به کارگردانی یک آقای خفنی است که فعلا باید اسمش مخفی بماند. آیدا می‌گوید: «می‌خوام دوستان منو تو سینما ببینند و برام دعا کنند».

حسین شکوری‌راد ۲۵ سالش است. دیالوگ‌هایش را آن قدر با حرارت اجرا کرد که همه را تحت تاثیر قرار داد. علاوه بر تئاتر، بولینگ هم کار می‌کند و در مسابقات معلولان ابوظبی مدال طلا گرفته است. ورزش و تئاتر را به یک اندازه دوست دارد و از خانه‌نشینی و بیکاری متنفر است. اعضای گروه بین ۱۶ تا ۵۵ سال دارند. جملاتی که علیه خشونت و جنایت اسرائیلی‌ها گفته‌اند و در بروشور نمایش چاپ شده است، آدم را عجیب به فکری می‌اندازد:

«چرا باید آدم‌ها را از دست بدهیم؟»